

5 Korelační analýza

Příklad 1. V souboru lrm-foot.txt máme k dispozici antropometrické údaje mladých dospělých lidí (převážně studentů vysokých škol z Brna a Ostravy). Vypočítejte hodnotu korelačního koeficientu tělesné výšky (proměnná body.H, v mm) a délky chodidla (proměnná foot.L, v mm). Na hladině významnosti 0.05 otestujte hypotézu o nekorelovanosti těchto veličin.

```
foot <- read.table("DATA/lrm-foot.txt",header=T)
summary(foot)
```

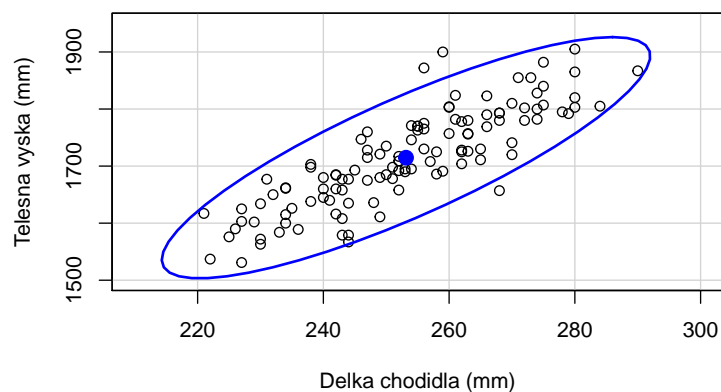
```
## sex      foot.L      body.H
## f:70  Min.   :221.0  Min.   :1531
## m:47  1st Qu.:242.0  1st Qu.:1658
##      Median :253.0  Median :1711
##      Mean   :253.1  Mean   :1715
##      3rd Qu.:265.0  3rd Qu.:1780
##      Max.   :290.0  Max.   :1905
```

Orientačně ověříme dvourozměrnou normalitu pomocí tečkového diagramu s elipsou spolehlivosti.

```
library(car)
```

```
## Loading required package: carData
```

```
dataEllipse(foot$foot.L, foot$body.H, level=0.95, xlab='Delka chodidla (mm)',
            ylab='Telesna vyska (mm)', xlim=c(210,300), ylim=c(1500, 1950))
```


Na hladině významnosti 0.05 otestujeme hypotézu, že délka chodidla a tělesná výška jsou nekorelované.

```
cor.test(foot$foot.L, foot$body.H, method='pearson')
```

```
##
## Pearson's product-moment correlation
##
## data:  foot$foot.L and foot$body.H
## t = 16.987, df = 115, p-value < 2.2e-16
## alternative hypothesis: true correlation is not equal to 0
## 95 percent confidence interval:
```

```
## 0.7844941 0.8904482
## sample estimates:
##      cor
## 0.8456034
```

Realizace výběrového korelačního koeficientu: $r = \dots\dots\dots$

Hodnota testovací statistiky: $t = \dots\dots\dots$

p -hodnota = $\dots\dots\dots$

Interval spolehlivosti: $\dots\dots\dots$

Závěr: $\dots\dots\dots$

Příklad 2. V souboru `cneck.txt` máme k dispozici antropometrická data mladých dospělých lidí (převážně studentů vysokých škol z Brna a Ostravy). V souboru máme tyto naměřené veličiny: obvodu krku (proměnná `neck.C`), tělesná hmotnost (proměnná `body.W`), tělesná výška (proměnná `body.H`), obvodu pasu (proměnná `waist.C`), obvodu boků (proměnná `hip.C`) a obvodu předloktí (proměnná `antb.C`). Hmotnost byla měřena v kilogramech, délkové míry v milimetrech. Předpokládáme, že se jedná o náhodný výběr z šestiřozměrného normálního rozdělení.

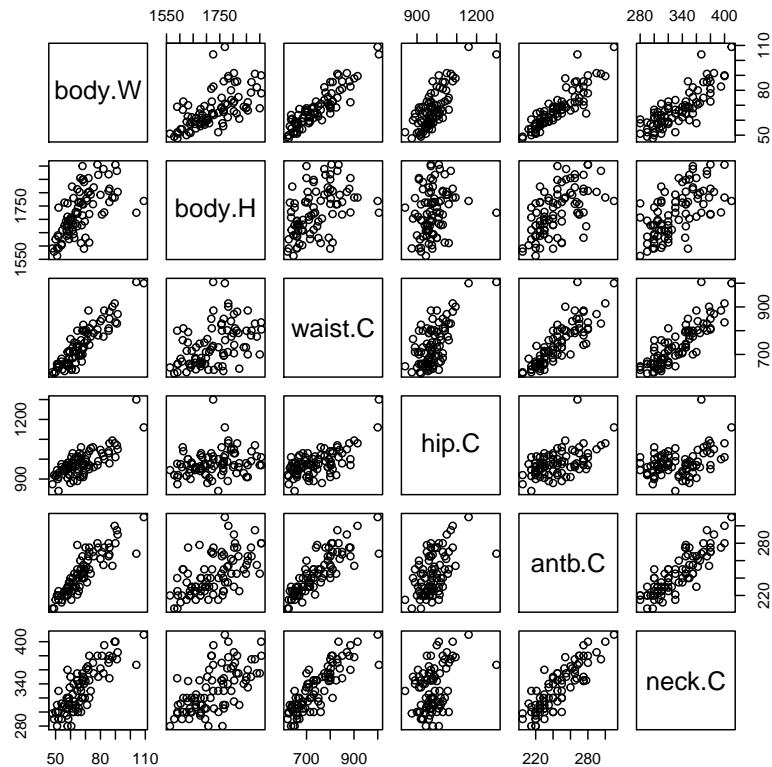
Načteme data a podíváme se na ně. Soubor neobsahuje žádná chybějící pozorování.

```
neck <- read.table("DATA/cneck.txt",header=T)
summary(neck)

##      id          sex      body.W      body.H      waist.C
## Min.   : 1.00    f:38    Min.   : 47.90  Min.   :1563  Min.   : 620.0
## 1st Qu.: 44.00   m:49    1st Qu.: 58.50  1st Qu.:1660  1st Qu.: 663.5
## Median : 91.00           Median : 65.50  Median :1725  Median : 730.0
## Mean   : 92.23           Mean   : 67.32  Mean   :1729  Mean   : 740.1
## 3rd Qu.:139.50       3rd Qu.: 72.50  3rd Qu.:1792  3rd Qu.: 800.0
## Max.   :188.00       Max.   :109.00  Max.   :1906  Max.   :1005.0
##      hip.C      antb.C      neck.C
## Min.   : 840.0  Min.   :205.0  Min.   :280.0
## 1st Qu.: 945.0  1st Qu.:225.0  1st Qu.:306.0
## Median : 970.0  Median :240.0  Median :330.0
## Mean   : 979.9  Mean   :244.5  Mean   :332.9
## 3rd Qu.:1010.0  3rd Qu.:263.5  3rd Qu.:355.0
## Max.   :1300.0  Max.   :310.0  Max.   :410.0
```

Vykreslíme si bodové diagramy pro všechny dvojice proměnných. Sloupce `id` a `sex` nás nyní nezajímají.

```
plot(neck[,3:8])
```


Vypočítáme realizace výběrové kovarianční a výběrové korelační matice.

```
cov(neck[,3:8], method='pearson')

##          body.W  body.H  waist.C  hip.C  antb.C  neck.C
## body.W  152.6496 657.5217 965.5304 607.5613 253.5553 322.9343
## body.H  657.5217 7645.5031 3468.0445 1302.6721 1191.6834 1726.9988
## waist.C 965.5304 3468.0445 7461.3729 3652.7598 1714.3577 2328.7354
## hip.C   607.5613 1302.6721 3652.7598 4182.0588 791.0829 813.5605
## antb.C  253.5553 1191.6834 1714.3577 791.0829 542.5311 635.5774
## neck.C  322.9343 1726.9988 2328.7354 813.5605 635.5774 1007.3063

cor(neck[,3:8], method='pearson')

##          body.W  body.H  waist.C  hip.C  antb.C  neck.C
## body.W  1.0000000 0.6086383 0.9047087 0.7604090 0.8810742 0.8235417
## body.H  0.6086383 1.0000000 0.4591687 0.2303759 0.5851208 0.6223121
## waist.C 0.9047087 0.4591687 1.0000000 0.6539080 0.8520787 0.8494347
## hip.C   0.7604090 0.2303759 0.6539080 1.0000000 0.5251877 0.3963821
## antb.C  0.8810742 0.5851208 0.8520787 0.5251877 1.0000000 0.8597562
## neck.C  0.8235417 0.6223121 0.8494347 0.3963821 0.8597562 1.0000000
```

Pokud chceme pro jednotlivé korelační koeficienty otestovat hypotézu o jejich nulovosti, místo toho, abychom pro každou dvojici jednotlivě použili `cor.test()`, lze použít funkci `rcorr()` z knihovny `Hmisc`. Do ní musí vstupovat matice, ale náš soubor je data frame, proto musíme použít funkci `as.matrix()`, která mění data frame na matici.

```

library(Hmisc)
rcorr(as.matrix(neck[,3:8]), type='pearson')

##          body.W body.H waist.C hip.C antb.C neck.C
## body.W      1.00  0.61   0.90  0.76  0.88  0.82
## body.H      0.61  1.00   0.46  0.23  0.59  0.62
## waist.C     0.90  0.46   1.00  0.65  0.85  0.85
## hip.C       0.76  0.23   0.65  1.00  0.53  0.40
## antb.C      0.88  0.59   0.85  0.53  1.00  0.86
## neck.C      0.82  0.62   0.85  0.40  0.86  1.00
##
## n= 87
##
##
## P
##          body.W body.H waist.C hip.C antb.C neck.C
## body.W          0.0000 0.0000 0.0000 0.0000 0.0000 0.0000
## body.H          0.0000          0.0000 0.0318 0.0000 0.0000
## waist.C         0.0000 0.0000          0.0000 0.0000 0.0000
## hip.C           0.0000 0.0318 0.0000          0.0000 0.0001
## antb.C          0.0000 0.0000 0.0000 0.0000          0.0000
## neck.C          0.0000 0.0000 0.0000 0.0001 0.0000

```

Hodnota korelačního koeficientu obvodu krku a tělesné váhy

p -hodnota

Závěr

Hodnota korelačního koeficientu obvodu krku a tělesné výšky

p -hodnota

Závěr

Hodnota korelačního koeficientu obvodu krku a obvodu pasu

p -hodnota

Závěr

Hodnota korelačního koeficientu obvodu krku a obvodu boků

p -hodnota

Závěr

Hodnota korelačního koeficientu obvodu krku a obvodu zápěstí

p -hodnota

Závěr

Koeficient parciální korelace mezi $R_{Y,Z \cdot X}$ měří sílu vztahu mezi náhodnými veličinami Y a Z při kontrolování efektu náhodného vektoru \mathbf{X} . Jde tedy o jako korelační koeficient mezi rezidui $Y - \hat{Y}$ a $Z - \hat{Z}$, přičemž obě veličiny modelujeme pomocí \mathbf{X} . Podívejme se na na parciální korelační koeficient mezi obvodem krku a tělesnou váhou při eliminaci vlivu tělesné výšky, obvodu pasu, obvodu boků a obvodu předloktí.

```

m1 <- lm(neck.C ~ body.H + waist.C + hip.C + antb.C, data=neck)
y.res <- m1$residuals
m2 <- lm(body.W ~ body.H + waist.C + hip.C + antb.C, data=neck)
z.res <- m2$residuals

```

```

r_yl.z.x <- cor(y.res,z.res)
r_yl.z.x

## [1] 0.2363391

n <- nrow(neck)
k <- 4
t.obs <- r_yl.z.x*sqrt(n-k-2)/sqrt(1-r_yl.z.x^2)
t.obs

## [1] 2.189067

qt(0.975,n-k-2)

## [1] 1.989686

2*(1-pt(abs(t.obs), n-k-2))

## [1] 0.0314706

```

Hodnota parciálního korelačního koeficientu obvodu pasu a tělesné váhy

Hodnota testovací statistiky $t =$

Kritický obor W

p -hodnota

Závěr

Totéž bychom mohli opakovat i pro další dvojice. K výpočtu parciálních korelačních koeficientů lze ale také využít funkci `pcor` z balíčku `ppcor`. Ta nám spočítá hodnoty parciálních korelačních koeficientů pro všechny dvojice proměnných s eliminací vlivu zbývajících proměnných. Ne vždy nás zajímají všechny dvojice, proto je potřeba se ve výstupu umět orientovat. Nás zajímají jen parciální korelační koeficienty pro obvod krku a jednotlivé další proměnné.

```

library(ppcor)
pcor(neck[,3:8], method='pearson')

## $estimate
##          body.W      body.H      waist.C      hip.C      antb.C
## body.W  1.0000000  0.50401882  0.38150690  0.74878319  0.44531275
## body.H  0.5040188  1.00000000 -0.39710449 -0.32733792 -0.05768707
## waist.C 0.3815069 -0.39710449  1.00000000  0.07118414  0.09435564
## hip.C   0.7487832 -0.32733792  0.07118414  1.00000000 -0.26122384
## antb.C  0.4453127 -0.05768707  0.09435564 -0.26122384  1.00000000
## neck.C  0.2363391  0.19036904  0.45011182 -0.44426825  0.22299134
##
##          neck.C
## body.W  0.2363391
## body.H  0.1903690
## waist.C 0.4501118
## hip.C   -0.4442683
## antb.C  0.2229913
## neck.C  1.0000000
##
## $p.value
##          body.W      body.H      waist.C      hip.C      antb.C
## body.W  0.000000e+00  1.187915e-06  3.728691e-04  3.988139e-16  2.460421e-05
## body.H  1.187915e-06  0.000000e+00  2.016058e-04  2.522330e-03  6.044474e-01

```

```
## waist.C 3.728691e-04 2.016058e-04 0.000000e+00 5.225008e-01 3.961711e-01
## hip.C 3.988139e-16 2.522330e-03 5.225008e-01 0.000000e+00 1.706305e-02
## antb.C 2.460421e-05 6.044474e-01 3.961711e-01 1.706305e-02 0.000000e+00
## neck.C 3.147060e-02 8.473592e-02 1.960117e-05 2.584051e-05 4.273106e-02
##
##      neck.C
## body.W 3.147060e-02
## body.H 8.473592e-02
## waist.C 1.960117e-05
## hip.C 2.584051e-05
## antb.C 4.273106e-02
## neck.C 0.000000e+00
##
## $statistic
##      body.W      body.H      waist.C      hip.C      antb.C      neck.C
## body.W 0.000000 5.2520643 3.7145050 10.1673146 4.4761294 2.189067
## body.H 5.252064 0.0000000 -3.8941424 -3.1178097 -0.5200496 1.745237
## waist.C 3.714505 -3.8941424 0.0000000 0.6422866 0.8530064 4.536543
## hip.C 10.167315 -3.1178097 0.6422866 0.0000000 -2.4355823 -4.463045
## antb.C 4.476129 -0.5200496 0.8530064 -2.4355823 0.0000000 2.058761
## neck.C 2.189067 1.7452372 4.5365425 -4.4630449 2.0587608 0.000000
##
## $n
## [1] 87
##
## $gp
## [1] 4
##
## $method
## [1] "pearson"
```

Hodnota parciálního korelačního koeficientu obvodu krku a tělesné váhy

Hodnota testovací statistiky $t =$

p -hodnota

Závěr

Hodnota parciálního korelačního koeficientu obvodu krku a tělesné výšky

Hodnota testovací statistiky $t =$

p -hodnota

Závěr

Hodnota parciálního korelačního koeficientu obvodu krku a obvodu pasu

Hodnota testovací statistiky $t =$

p -hodnota

Závěr

Hodnota parciálního korelačního koeficientu obvodu krku a obvodu boků

Hodnota testovací statistiky $t =$

p -hodnota

Závěr

Hodnota parciálního korelačního koeficientu obvodu krku a obvodu zápěstí

Hodnota testovací statistiky $t =$

p -hodnota

Závěr

Dále nás zajímá hodnota koeficientu vícenásobné korelace obvodu krku s ostatními spojitými proměnnými. Nejprve vypočítáme korelace obvodu krku s vysvětlujícími proměnnými.

```
cor.yx <- cor(neck$neck.C, neck[,3:7], method='pearson')
cor.yx

##          body.W    body.H    waist.C    hip.C    antb.C
## [1,] 0.8235417 0.6223121 0.8494347 0.3963821 0.8597562
```

Poté i korelační matici vysvětlujících proměnných.

```
cor.xx <- cor(neck[,3:7], method='pearson')
cor.xx

##          body.W    body.H    waist.C    hip.C    antb.C
## body.W  1.0000000 0.6086383 0.9047087 0.7604090 0.8810742
## body.H  0.6086383 1.0000000 0.4591687 0.2303759 0.5851208
## waist.C 0.9047087 0.4591687 1.0000000 0.6539080 0.8520787
## hip.C   0.7604090 0.2303759 0.6539080 1.0000000 0.5251877
## antb.C  0.8810742 0.5851208 0.8520787 0.5251877 1.0000000
```

Pomocí těchto mezivýpočtů můžeme vypočítat hodnotu koeficientu vícenásobné korelace.

```
r.yx <- sqrt(cor.yx %*% solve(cor.xx) %*% t(cor.yx))
r.yx

##          [,1]
## [1,] 0.9259102
```

Uvědomíme-li si, že koeficient vícenásobné korelace nám říká, jak dobře lze náhodnou veličinu Y predikovat pomocí náhodného vektoru \mathbf{X} v rámci lineárního regresního modelu, lze ho vypočítat jako korelační koeficient mezi náhodnou veličinou Y a odhadnutými hodnotami \hat{Y} .

```
model <- lm(neck.C ~ body.W + body.H + waist.C + hip.C + antb.C, data=neck)
y.odhad <- model$fitted.values

r.yx <- cor(neck$neck.C, y.odhad, method='pearson')
r.yx

## [1] 0.9259102
```

Všimneme si i souvislosti s indexem determinace lineárního regresního modelu.

```
ID <- summary(model)$r.squared
sqrt(ID)

## [1] 0.9259102
```

Nyní chceme na hladině 0.05 testovat hypotézu, že tento koeficient vícenásobné korelace je roven 0. Vypočítáme si tedy hodnotu testovací statistiky a příslušný kritický obor.

```
n <- nrow(neck)
k <- 5
F.obs <- (n-k-1)/k * r.yx^2/(1-r.yx^2)
F.obs

## [1] 97.33264

qf(0.95,df1=k, df2=n-k-1)

## [1] 2.327269
```

Hodnota testovací statistiky $F_{obs} = \dots\dots\dots$
 Kritický obor $W \dots\dots\dots$
 Závěr $\dots\dots\dots$

Hodnotu testovací statistiky a příslušnou p -hodnotu zjistíme i z výpisu modelu.

```
summary(model)

##
## Call:
## lm(formula = neck.C ~ body.W + body.H + waist.C + hip.C + antb.C,
##     data = neck)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -32.266  -8.030   1.169   8.493  33.577
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept) 165.63910   64.79600   2.556  0.0124 *
## body.W       1.02594    0.46867   2.189  0.0315 *
## body.H       0.04039    0.02314   1.745  0.0847 .
## waist.C      0.18260    0.04025   4.537 1.96e-05 ***
## hip.C       -0.18166    0.04070  -4.463 2.58e-05 ***
## antb.C       0.29120    0.14144   2.059  0.0427 *
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 12.35 on 81 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.8573, Adjusted R-squared:  0.8485
## F-statistic: 97.33 on 5 and 81 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

Hodnota testovací statistiky $F_{obs} = \dots\dots\dots$
 p -hodnota $\dots\dots\dots$
 Závěr $\dots\dots\dots$